

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

FINANCIAL POLICY OF THE STATE IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION ECONOMY

У статті висвітлено особливості фінансової політики держави в умовах цифровізації економіки. Виявлено, що ефективна реформа системи управління державними фінансами є основою для реалізації національної політики та досягнення стратегічних цілей розвитку за допомогою підтримки загальної фінансової дисципліни, стратегічного розподілу бюджетних ресурсів та ефективного надання послуг. Розглянуто особливості реалізації Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Системи управління державними фінансами до 2025 року. Охарактеризовано Стратегію розвитку фінансового сектору України та встановлено, що, незважаючи на війну, цей документ визначає необхідність продовження технологічного розвитку фінансових послуг як важливої передумови для подальшого розширення фінансової доступності та забезпечення кібербезпеки. Розглянуто особливості модернізації законодавства про регулювання фінансового ринку.

Ключові слова: цифровізація економіки, фінансова політика, фінансовий ринок, розвиток, воєнний стан.

УДК 336.02

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-29>

Мільман Л.М.1

к.е.н., доцент кафедри менеджменту, маркетингу і міжнародної логістики, Чернівецький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету

Кучміїова Т.С.2

к.е.н., доцент кафедри

інформаційних систем і технологій, Миколаївський національний аграрний університет

Milman Leonid

Chernivtsi Institute

of Trade and Economics

of State University of Trade and Economics

Kuchmiiova Tetiana

Mykolaiv National Agrarian University

The article highlights the peculiarities of the State's financial policy in the context of digitalization of the economy. It is found that an effective reform of the public finance management system is the basis for implementing national policy and achieving strategic development goals by maintaining overall fiscal discipline, strategic allocation of budgetary resources and efficient service delivery. The features of the implementation of the Strategy for Digital Development, Digital Transformation and Digitalization of the Public Finance Management System until 2025 are considered. The author characterizes the Strategy for the Development of the Financial Sector of Ukraine and establishes that, despite the war, this document defines the need to continue the technological development of financial services as an important prerequisite for further expanding financial inclusion and ensuring cybersecurity. The article considers the peculiarities of modernization of legislation on financial market regulation. It is found that digital transformation plays a key role in modernizing the management of taxes, fees and payments. Transparent and efficient taxation and digitalization of national tax administration in the digital economy are new strategies for the development of financial market participants. It is determined that under martial law, it is very important to ensure the stable functioning of the state financial system, full coverage of Ukraine's defense needs, and uninterrupted operation of important infrastructure facilities. It is established that digital transformation plays a key role in modernizing the management of taxes, fees and payments. It is determined that transparent and efficient taxation and digitalization of national tax administration in the digital economy are new strategies for the development of financial market participants. Therefore, the improvement of Ukraine's financial policy should be aimed at financial stability, financial inclusion, macroeconomic development, and the development of financial markets through the use of modern digital technologies, as well as in the context of compliance with the requirements of European integration processes.

Key words: digitalization of the economy, financial policy, financial market, development, martial law.

Постановка проблеми. Процес створення стабільного економічного середовища в Україні неможливий без удосконалення фінансових чинників, у чому важливу роль відіграє фінансова політика. Ефективно організована політика у фінансовому секторі є важливим важелем сталого економічного та соціального розвитку регіонів та країни в цілому. Це має на меті сприяти сталому пропорційному економічному зростанню в країні та здійснюватиметься шляхом чіткого моніторингу міжнародних тенденцій та відповідних змін у фінансовому секторі. Фінансова політика держави є одним із напрямків економічної політики, які мають безпосередній вплив на вітчизняну правову базу фінансових відносин. З функціональної точки зору фінансова політика, як і всі сфери державної політики, відповідає за реалізацію податково-економічної функції держави. Тому доцільним і важливим є вивчення особливостей фінансової політики держави в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематичні аспекти здійснення фінансової політики в країні є предметом досліджень багатьох науковців. Так, вчені Татарин Н. та Єзерська У. відзначають, що важливим інструментом забезпечення соціально-економічного розвитку України є фінансова політика держави. Від дієвості фінансових механізмів у налагодженні фінансових відносин у суспільстві та реалізації фінансової політики держави залежить ефективне функціонування державної фінансової системи. Тому, на думку вчених, з огляду на сучасну ситуацію, для здійснення ефективної фінансової політики необхідно враховувати такі конкретні деталі, як поточні умови воєнного стану, зміни у внутрішній і зовнішній політиці, а також фактичні економічні та фінансові показники країни. При проведенні фінансової політики особливо важливо забезпечити зв'язок з іншими складовими економічної політики (кредитною, ціновою, валютною) [1, с. 77–78]. Радчук Т.

¹ ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3700-1264>

² ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5647-8167>

стверджує, що інноваційний та інформаційно-орієнтований характер економічних відносин посилює мотиваційний характер фінансової політики. В умовах сьогодення фінансова політика держави має цілеспрямований характер і координує конкретні заходи для досягнення цілей інноваційного розвитку та цифровізації. З огляду на проведені науковцем дослідження у рамках системного підходу ним рекомендовано виділити такі ознаки процесу формування та реалізації фінансової політики за умов інформаційно-інноваційної економіки: спрямованість на досягнення стратегічних і тактичних цілей; керованість процесу; шляхи оптимізації державного регуляторного впливу; екзогенність; диверсифікованість; систематизація напрямків і дій у політичних рамках [2, с. 249–250]. Дубина М., Холяво Н. та Попело О. відзначають, що фінансовий сектор уже значно змінився під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, впровадження яких вимагало зміни підходу стратегії розвитку та загальної моделі. Однак, з позиції вчених, навіть за умови впровадження цифрової трансформації, повна цифровізація фінансового сектору несе з собою певні труднощі та негативні наслідки [3, с. 166]. Данилишин В. та Синиця С. за результатами проведених досліджень визначають основні напрями цифровізації українського ринку фінансових послуг, зокрема це: електронні платежі, мобільний банкінг, електронне кредитування, фінансово-технічні рішення, кібербезпека [4, с. 20].

Незважаючи на те, що цифровізація фінансової політики держави все частіше стає предметом наукових досліджень, термінологічні засоби та процеси реалізації фінансової політики держави ще не до кінця зрозумілі, особливо в умовах цифровізації економіки, та потребують подальшого дослідження.

Метою статті є висвітлення особливостей фінансової політики держави в умовах цифровізації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Доцільно відзначити, що в контексті фінансової політики держави лежить низка завдань, зокрема розвиток ринку фінансових послуг, державних банків, державної іпотечної установи та інших фінансових установ. З огляду на умови сьогодення, розвиток цифрового суспільства сприяє вдосконаленню способів і методів взаємодії в контексті соціально-економічних відносин. Використання інформаційних технологій розширює комунікаційні процеси, змінює склад і статус учасників та принципи просторової взаємодії через мережеву комунікацію, підвищує децентралізацію управлінських рішень у державному та приватному секторах.

Вплив цифрових технологій відбувається на всі види фінансової діяльності держави. Тому за останні роки досягнуто значних успіхів у розвитку

системи управління державними фінансами відповідно до вимог сучасної ринкової економіки та пріоритетів розвитку України.

Ефективна реформа системи управління державними фінансами є основою для реалізації національної політики та досягнення стратегічних цілей розвитку за допомогою підтримки загальної фінансової дисципліни, стратегічного розподілу бюджетних ресурсів та ефективного надання послуг.

У ході дослідження доцільно звернути увагу на те, що 7 листопада 2021 року прийнято розпорядження «Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Системи управління державними фінансами до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» [5]. Реалізація цього розпорядження дозволить створити можливості для якісної цифрової трансформації системи управління державними фінансами, автоматизації бізнес-процесів, а також автоматизації процесів у сферах державного внутрішнього контролю, моніторингу та оцінки фінансових ризиків. Зокрема, документом передбачено: централізувати управління інформаційними технологіями шляхом впровадження єдиних стандартів таких технологій; впровадити електронні послуги; запобігати впливу людського чинника на автоматичну обробку інформації; підтримувати та зміцнювати потенціал людських ресурсів для забезпечення покращених рівнів якості та доступності інформаційних технологій як частини Системи управління державними фінансами; захист інформації, що обробляється Єдиною інформаційно-телекомунікаційною системою щодо системи управління державними фінансами.

Доцільно відзначити і те, що реалізувати здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Системи управління державними фінансами потрібно за допомогою:

1) централізування інформаційно-технологічних функцій та інформаційно-технологічних стандартів Міністерства фінансів України і Національного банку України в рамках єдиної адміністративної структури, при цьому Міністерство фінансів України координуватиме свою діяльність і надасть пріоритет використання хмарних технологій та серверної інфраструктури в основній і резервній обробці даних;

2) створення приватної хмари Системи управління державними фінансами, яка включатиме обчислювальну потужність існуючих дата-центрів Міністерства фінансів України, Державної митної служби, Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України, Державної аудиторської служби, Державного фінансового моніторингу України (тільки в частині обробки інформації без грифа обмеження доступу);

3) створення вузлів міжвідомчого зберігання даних та аварійного відновлення (резервне сховище);

4) сприяння використанню принципів відкритого вихідного коду та розробки програмного забезпечення за допомогою методів спільного створення, спільного використання та повторного використання всередині організації [5].

У ході дослідження доцільно проаналізувати звіт про виконання у 2022 р. Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки [6]. У 2022 році попри воєнний стан реалізовано 50 заходів Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, а 75 заходів перебувають у стадії реалізації. Із 26 показників, визначених цільовими показниками на 2022 рік, досягнуто 50%. Тому, незважаючи на складну ситуацію, в якій державний фінансовий сектор опинився через війну та подальший воєнний стан, державні інституції продовжують працювати для покращення роботи державного фінансового сектору.

Окрім того, слід відзначити, що Національним банком України, Міністерством фінансів України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Фондом гарантування вкладів фізичних осіб затверджено нову Стратегію розвитку фінансового сектору України [7].

Так, Стратегія розвитку фінансового сектору України визначає поточні пріоритети та цілі розвитку фінансового сектору з акцентом на протистояння російській агресії та відбудову країни. Документом передбачено забезпечити стабільність фінансового сектору України, інтегрованість у міжнародний простір, здатність долати виклики та сприяти розвитку та зростанню української економіки. Стратегія встановлює майбутні пріоритети фінансової системи України, зокрема відновлення та розвиток фінансового сектору, забезпечення безперервності діяльності, поступове скасування спеціальних наглядових заходів, а також діагностику, моніторинг та відновлення банківських активів. Також йдеться про проблему непрацюючих кредитів, створення комплексної системи поживлення ринку та виведення неплатоспроможних учасників, запровадження системи раннього реагування на проблеми з фінансовими установами.

За сприятливих і стабільних макроекономічних умов поступової лібералізації фінансових ринків і грошово-кредитної політики очікується повернення до системи таргетування інфляції з плаваючими обмінними курсами. Незважаючи на війну, Стратегія розвитку фінансового сектору України визначає необхідність продовження технологічного розвитку фінансових послуг як важливої передумови для подальшого розширення фінансової доступності та забезпечення кібербезпеки.

Процеси цифровізації на ринку фінансових послуг розвиваються дуже активно. Особлива динаміка цих процесів спостерігалася і в Україні, що передбачає розширення доступу до банківських та фінансових послуг. Такі послуги, як додатки мобільного банкінгу, системи онлайн-платежів, електронні позики тощо, стають все більш популярними та зручними для користувачів. З огляду на це, доцільно відзначити, що цифровізація ринку фінансових послуг має велике значення для української економіки, особливо в мінливому середовищі. По-перше, це забезпечує підвищення якості та зручності послуг. Перехід на цифрові технології дозволяє фінансовим установам надавати якісні та зручні послуги, підвищуючи задоволеність клієнтів і створюючи нові можливості розвитку економіки.

Запровадження воєнного стану в Україні показало необхідність отримання людьми фінансових послуг дистанційно. З цієї причини оптимальне вирішення цієї проблеми має враховувати можливість споживачів отримувати всі необхідні послуги дистанційно, мінімізуючи необхідність відвідування різних фінансових установ. Так, в умовах сьогодення можна отримати фінансові послуги різними способами, зокрема через мобільний додаток установи, сайт конкретної компанії та соціальні мережі.

Основою розвитку цифрових технологій на українському фінансовому ринку є наявність сприятливого середовища та наявність інфраструктури. З огляду на те, Національний банк активно модернізує законодавство про регулювання фінансового ринку, зокрема [10]:

1) прийнято Закон України «Про віртуальні активи»;

2) офіційно запущено PayPal, що означає, що можна надсилати та отримувати P2P-платежі, включно з іноземними платежами, переказувати кошти з гаманця PayPal на кредитні та дебетові картки Visa/Mastercard, а також оплачувати покупки в мережі Інтернет зі свого гаманця;

3) активно реалізуються кроки до впровадження проєкту концепції е-гривні;

4) спільно з Юнекс Банком і Mastercard випущено першу криптовалютну картку для всіх користувачів в Україні – Weld Money.

З іншого боку, використання цифрових технологій, таких як краундфандінг у сфері фінансових послуг, P2P кредитування, онлайн-скоринг, онлайн-банкінг, фінансовий блокчейн, майнінг цифрових валют, шерінг, формування цифрових цінних паперів і торгівля фінансовими інструментами в секторі фінансових послуг забезпечує ефективне впровадження та успішну роботу системи дистанційного обслуговування клієнтів фінансового ринку [8, с. 589].

Доцільно також наголосити на тому, що цифрова трансформація відіграє ключову роль в

модернізації управління податками, зборами та платежами. Прозоре та ефективно оподаткування та цифровізація національного податкового адміністрування в епоху цифрової економіки є новими стратегіями розвитку суб'єктів фінансового ринку.

Висновки. Таким чином, в результаті проведених досліджень розкрито основні аспекти фінансової політики України в умовах цифровізації економіки, на підставі чого, визначено, що в умовах воєнного стану дуже важливо забезпечити стабільне функціонування державної фінансової системи, повне забезпечення потреб оборони України та безперебійне функціонування важливих інфраструктурних об'єктів. Тому удосконалення фінансової політики України має бути спрямоване на фінансову стабільність, фінансову інклюзивність, макроекономічний розвиток та розвиток фінансових ринків шляхом застосування сучасних цифрових технологій, а також у контексті дотримання вимог євроінтеграційних процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Татарин Н., Єзерська У. Модернізація фінансової політики України в умовах сьогодення. *Молодий вчений*. 2022. № 6 (106). С. 75–78.
2. Радчук Т. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку фінансової політики України в умовах інформаційно-інноваційної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №2 (34). С. 244–253.
3. Дубина М., Холявко Н., Попело О. Цифровізація ринку фінансових послуг: переваги та ризики для домогосподарств. *Науковий вісник Полісся*. 2022. № 2 (25). С. 160–177.
4. Данилишин В. І., Синиця С. М. Діджиталізація на ринку фінансових послуг: сутність та значення для економіки України в умовах сьогодення. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 3 (03). С. 16–20.
5. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План, Заходи, Перелік від 17.11.2021 № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text>
6. Система управління державними фінансами продемонструвала свою стійкість навіть в умовах війни, – Денис Улютін. Міністерство фінансів України. 2023. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sistema_upravlinnia_derzhavnimi_finansami_prodemonstruvala_svoiu_stiikist_navit_v_umovakh_viini_-_denis_ulyutin-4046
7. Нова Стратегія розвитку фінансового сектору: протистояння викликам війни у фінансовому секторі та підтримання відновлення економіки України. Національний банк України. 2023. URL: [https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-viy-](https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-viy-ni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlen-nya-ekonomiki-ukrayini)

ni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnovlen-nya-ekonomiki-ukrayini

8. Тетерятник Б.С. Тенденції діджиталізації та віртуалізації як вектор сучасного розвитку світового господарства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2017. № 29. Т. 2. С. 21–23.

REFERENCES:

1. Tataryn, N., Yezerska, U. (2022). Modernizatsiia finansovoi polityky Ukrainy v umovakh sohodennia [Modernization of financial policy of Ukraine in today's conditions]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 6 (106), 75–78 [in Ukrainian]
2. Radchuk, T. (2023). Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia ta rozvytku finansovoi polityky Ukrainy v umovakh informatsiino-innovatsiinoi ekonomiky [Theoretical and methodological foundations of the formation and development of the financial policy of Ukraine in the conditions of the information and innovation economy]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, 2 (34), 244–253 [in Ukrainian]
3. Dubyna, M., Kholiavko, N., Popelo, O. (2022). Tsyfrovizatsiia rynku finansovykh posluh: perevahy ta ryzyky dlia domohospodarstv [Digitization of the financial services market: advantages and risks for households]. *Naukovyi visnyk Polissia – Polissya scientific bulletin*, 2 (25), 160–177 [in Ukrainian]
4. Danylyshyn, V.I., Synytsia, S.M. (2023). Didzhytalizatsiia na rynku finansovykh posluh: sutnist ta znachennia dlia ekonomiky Ukrainy v umovakh sohodennia [Digitization in the market of financial services: essence and significance for the economy of Ukraine in today's conditions]. *Transformatsiina ekonomika – Transformational economy*, 3 (03), 1620 [in Ukrainian]
5. Pro skhvalennia Stratehii zdiisnennia tsyfrovoho rozvytku, tsyfrovyykh transformatsii i tsyfrovizatsii systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na period do 2025 roku ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy; Stratehiia, Plan, Zakhody, Perelik vid 17.11.2021 № 1467-r. [On the approval of the Strategy for implementation of digital development, digital transformations and digitalization of the state finance management system for the period until 2025 and the approval of the plan of measures for its implementation: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Strategy, Plan, Measures, List dated 11/17/2021 No. 1467]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian]
6. The Ministry of Finance of Ukraine (2023). Sistema upravlinnia derzhavnymy finansamy prodemonstruvala svoiu stiikist navit v umovakh viiny, – Denys Ulyutin [The state finance management system demonstrated its stability even in war conditions, – Denys Ulyutin]. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sistema_upravlinnia_derzhavnimi_finansami_prodemonstruvala_svoiu_stiikist_navit_v_umovakh_viini_-_denis_ulyutin-4046 [in Ukrainian]
7. The National Bank of Ukraine (2023). Nova Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru: protystoian-

nia vyklykam viiny u finansovomu sektori ta pidtryman-
nia vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [New Strategy for
the development of the financial sector: confronting the
challenges of the war in the financial sector and sup-
porting the recovery of the Ukrainian economy]. URL:
[https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-roz-
vitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-
viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnov-
lennya-ekonomiki-ukrayini](https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-strategiya-roz-
vitku-finansovogo-sektoru-protistoyannya-viklikam-
viyni-u-finansovomu-sektori-ta-pidtrimannya-vidnov-
lennya-ekonomiki-ukrayini) [in Ukrainian]

8. Teteriatnyk, B.S. (2017). Tendentsii didzhytal-
izatsii ta virtualizatsii yak vektor suchasnoho rozvytku
svitovoho gospodarstva [Digitization and virtualiza-
tion trends as a vector of modern development of the
world economy]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho
humanitarnoho universytetu. Seriiia «Iurysprudent-
siiiia» – Scientific Bulletin of the International Humani-
tarian University. Series "Jurisprudence"*, 29(2), 21–23
[in Ukrainian]